

EESTI LINNAD

(end. „LINNAD ja ALEVID“)

EESTI LINNADE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnade Liit, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: V. Smetanin.

Toimetus ja talitus: Eesti Linnade Liit, Tallinn, Pikk 6

Imub 10 korda aastas.

XI aastakäik.

Numbri hind 25 senti

Nr. 7

Detsember

1938

SISU.

Eesti Linnade Liidu esimees Tallinna linnapea
Anton Uesson 60-aastane.

25 aastat Soome linnade vahelist koostööd.

Märkmeid perekonnanimede ja nimede eestista-
mise alalt — **O. Angelus.**

Linnaametnikkude ja -teenijate puhkeaeg Linna-
seaduse järgi — **J. Niinemets.**

Kroonika.

Kõigile kaastöölisile ja lugejatele

head uut aastat!

„Eesti Linnad“

EESTI LINNAD

EESTI LINNADE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnade Liit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

No 7

XI AASTAK ÄIK

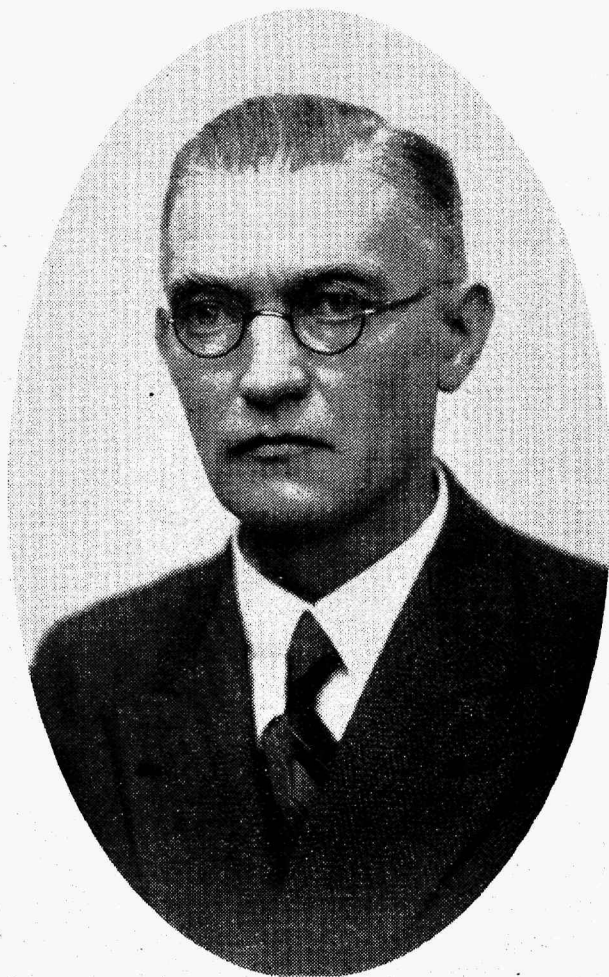
Toimetus ja talitus: Eesti Linnade Liit, Tallinn,
Pikk 6, telefon 431-58.

Ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s.

Detsember

1938

Anton Uesson

Eesti Linnade Liidu esimees Tallinna linnapea Anton Uesson 60-aastane.

12. jaanuaril 1939 saab Eesti Linnade Liidu esimees Tallinna linnapea Anton Uesson 60-aastaseks.

A. Uesson sündis 12. jaanuaril 1879 Haimre vallas. Peale alghariduse omandamist Velise ap.-õigeusu kihelkonnakoolis, astus ta Riia vaimulikku seminari, mille lõpetas 1902. a. Seepeale õppis ta Riia poli-tehnikainstituudis, mille lõpetas *cum laude* 1910. a. ehitusinsenerina.

Asunud 1909. a. Tallinna, astus A. Uesson ins. V. Lender'i tehnikakontori teenistusse, milles viibis 1912. aastani, asudes siis iseseisvalt teotsema ehituste alal.

Tallinna Linnavolikogu otsusel ja toorkordse Eestimaa kuberneriga kinnitusega astus A. Uesson 24. oktoobril 1913 Tallinna linna teenistusse linnanõunikuna. Vabane-nud linnanõuniku ametist volituste lõppedes, määrati ta 12. septembril 1917 Tallinna Linna Ehitusosakonna juhatajaks. Lahkunud Saksa okupatsiooni ajal linnateenistusest, valiti A. Uesson okupatsiooni lõppedes 13. novembril 1918 asetäitjaks linnanõunikuks, 20. mail 1919 — linnapea kohustetäitjaks. Sama aasta 26. juunil valiti ta linnanõunikuks ja 17. juulil — linnapeaks, mil-lisesse ametisse on ta valitud korduvalt ta-gasi, nimelt 6. aprillil 1921, 16. aprillil 1924, 16. veebruaril 1927 ja 12. veebruaril 1930. Alates 1. maist 1934 oli A. Uesson lin-napea abi, kuna uue Linnaseaduse kehtima-hakkamisel alates 1. maist 1938 nimetati ta linnapeaks.

Ülaltoodud lühikesest ülevaatest selgub, et A. Uesson on üle 25 aasta olnud juhtivalt tegev Tallinna linnaomavalitsuses, sel-lest suurima osa linna kõrgeimal — linnapea ametikohal ja seda pealegi ajal, mil me kodumaa on elanud üle suuri murranguaegu.

Kuid A. Uesson'i viljakas omavalitsus-tegevus pole piirdunud ainuüksi Tallinnaga. Ta on Eesti Linnade Liidu esimeheks juba

selle asutamisest saadik 1920. a. ja seetõttu on A. Uesson'i nimega lähutamatult seotud Eesti Linnade Liidu senine laiaulatuseline tegevus ja pea kõik algatused ja saavutised me kommunaalkultuuri alal. Olles Balti riikide linnade liitude vahelise komitee liige, on ka suuresti kaasa aidanud nende omavalit-suselu arendamisel ja rahvaste lähendamisel.

Ka on A. Uesson teotsenud pedagoogilisel alal, nimelt õppejõuna Tallinna Tehnikumis 1. juulist 1919 kuni 1. jaanuarini 1921. Riiklikust ülesehitatavast tööst on A. Uesson osa võtnud I Riigikogu liikmena 20. detsembrist 1920 kuni 28. oktoobri 1922 ja Rahvuskogu I Koja liikmena veebruarist kuni augustini 1937.

Mis puutub A. Uesson'i seltskondlikku tegevust, siis viiks pikale hakata loendama kõiki neid organisatsioone, kus ta on kas au-, tegev- või toetavliige.

A. Uesson'i teeneid nii kommunaal-kui ka seltskondliku tegevuse alal on hin-natud mitme teenetemärgi ja ordeni anneta-misega. Nii evib ta Eesti teenetemärkidest Valge Tähe II kl., Eesti Punase Risti I jär-gu, II astme ja II järgu, I astme, Kotkaristi III kl. ja Valge Risti III kl. teenetemärgi, Soome Valge Roosi ordeni komandöri-risti, II kl., Läti Kolme Tähe ordeni komandöri-risti, Leedu Gediminase ordeni suurohviteri-risti, II kl., Poola „Polonia Restituta“ or-deni komandöri-risti ja Rootsi Kuningliku Vasa ordeni komandöri-risti, II kl.

Nüüd, mil A. Uesson astub üle oma elutee 60. tähise, õnnitlevad teda kõik lin-nategelased, soovides, et tal jätkuks veel kauaks, kauaks tervist ja jõudu töötada se-nise andumusega nii Tallinna linna kui ka kõigi Eesti linnaomavalitsuste elu arenda-misel ja juhtimisel me kodumaa ja ta rahva hüveks ja omavalitsuste õitsenguks, millise sooviga ühineb ka ajakiri „Eesti Linnad“.

25 aastat Soome linnade vahelist koostööd.

16. septembril 1937 täitus 25 aastat ajast, mil Soome linnad hakkasid harrastama ka- vakindlat koostööd, mille tulemuseks oli ametliku Soome linnade liidu („*Suomen Kaupunkiliitto*“) moodustamine 1917. a., mis polnud võimalik koostöö algul valitsevate poliitiliste olundite tõttu. Soome linnade liidu juhatus otsustas 16. septembrit 1937 mälestada oma 25 aasta juubelina, kuid et linnadepäevad peetakse kolme aasta järele ja 1937. aastasse ei langenud linnadepäeva, peeti 1938. aastale langenud linnadepäev ühtlasi ka juubelina.

15. ja 16. septembril 1938 peetigi Helsingis IX Soome linnadepäevad, mille päevakorras oli Soome kommunaalkeskbüroo („*Suomen Kunnallinen Keskustoimisto*“) direktori Y. H a r v i a' ülevaade Soome linnade liidu 25-aastasest tegevusest, Soome linnade liidu juhatuse ja Soome kommunaalkeskbüroo tegevuse aruanne 1935—1937, Soome linnade liidu esimehe Helsingi ülemlinnapea prof. dr. A. T u l e n h e i m o' referaat „Kohtu reform ja linnaomavalitsused“, Turu linnapea A. H ä l l f o r s'i referaat „Riigi ja kogukondade vahekorraldaja haiglasjanduse alal“, Viiburi linnapea A. T u u r n a referaat „Linnataoliste asulate elanikkonna kaitse“, Tampere linnapea K. N o r d l u n d'i referaat „Elamute sekundaarehituslaenu korraldamine“, linnade liidu juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmete pal- kade ja päevarahade määramine, aastamaksu määramine ja juhatuse ja revisjoni- komisjoni valimine.

Selle päevakorra tähtsaimaks punktiks osutus kahtlemata Soome linnade liidu 25-aastase tegevuse tähistamine. 15. septembri pidulikku koosolekut austasid oma osavõtuga riigi president K. K a l l i o, peaminister A. C a j a n d e r, siseminister U. K e k k o n e n ja rida teisi kõrgeid või- mukandjaid. Rootsi, Norra ja Taani linnade liidu esindajad andsid üle väärtuslikke kinke. Eesti Linnade Liidu poolt anti üle auaadress.

Eesti Linnade Liitu esindasid ELL esimees Tallinna linnapea A. U e s s o n, juhatuse liige Pärnu linnapea H. S o o ja büroo juha- taja V. S m e t a n i n, Läti linnade liitu — Liepaja linnapea E. R i m b e n i e k s, Leedu linnade liitu — Kaunase linnapea A. M e r k y s, Marijampole linnapea J. M a u r u k a s, Jonava linnapea P. V a i t e k u n a s.

Kõigile väliskülalisile sai Soomes osaks südamlük ja soe vastuvõtt. Soomes veedetud päevad jätsid ka Eesti esindajaisse sügavad muljed. Eesti Linnade Liidule eriliselt meel- divaks aga kujunes pärast linnadepäevi Tal- linna sooritatud huvimatki, millest võttis osa 112 linnadepäevist osavõtnud isi- kut Soome kommunaalkeskbüroo direktori Y. H a r v i a' juhatusel, nende seas ka Taani Linnade Liidu esindajad — esimees end. ra- haminister H. H a n s e n, juhatuse liikmed V. J u h l, G. C h r i s t i a n s e n ja liidu sekretär N. L i s s a u, Norrast — Norra lin- nade liidu sekretär E. L i.

Tuleb kahetseda, et külalised viibisid Tallinnas vaid 1½ päeva, kuid ka sel lühi- kesel ajal oli Eesti linnategelasil võimalus sõlmida rohkesti sõprussidemeid Soome ja teiste maade linnategelastega.

Juubeliks ilmus Soome kommunaalkesk- büroo direktori mag. Y. H a r v i a' sulest 160-leheküljeline mälestusalbum, mis annab kaunis mitmekülgse ülevaate koostöö tekki- misest ja linnadevahelisest koostööst vee- randsajandi ojoksul. Kuna see sisaldab nii mõndagi õpetlikku ja huvitavat ühest me lähemast naabermaast, toome alljärgnevas mõningaid väljavõtteid sellest raamatust.

Soome linnade liidu tekkimisest.

Soome linnade liit pole Soomes tekkinud mingi välismaise eeskujuga järeleaimamisena, vaid sellele algatusele vaadatakse kui kodu- maise päritoluga sammule. Tõuke linnade- vahelise koostöö algatamiseks andis tol kor- ral Kuopio linn. Asja algatajaks oli kaupmees Antti K a u k o n e n. Siiski oli linnade liidu

loomine ka varem olnud kõnes omavalitsustegelaste hulgas, kuigi reaalse tulemusteni veel ei jõutud. Juba 1879. a. on teatavates ringkondades kaalutud seda küsimust ja pärast 1905. a. sündmusi oli see uuesti kaalumisel. Tol ajal aga allus Soome Venemaale ja sai ka omal nahal tunda selle valitseja karmi kätt, mistõttu polnud ka mõeldav selliste kavade teostamine.

Vahest on suured ja võimsad liikumised tekkinud väikesist ja tähtsuseta asjust. Nii on see ka kohati olnud Soome linnade liiduga. Nii tekkis näiteks Norra linnade liidu asutamise küsimus päevakorrale linnadevahelisel koosolekul, mis oli kokku kutsutud tulekindlustusküsimuste arutamiseks. Soomes põhjustas küsimuse kerkimist viinamüügi korraldus. Kuopio ümbruskonna vallad olid pöördunud Kuopio linnavalitsuse poole ettepanekuga, et linn ühineks ümbruskonna valdade seisukohaga ja keelaks täielikult ära viinamüügi. Kuopio linn leidis, et see küsimus on suurema ulatusega ja vajaks otsustamist kõigi linnade poolt ühiselt. 16. jaanuaril 1911 arutas Kuopio linnavolikogu seda küsimust. Tehti kaks ettepanekut: üks soovitas mõne teise linnaga ühiselt otsustada küsimust, kuna teine ettepanek oli laiaulatuselisem, mis nägi ette korduvate linnadevaheliste nõudpidamiste kokkukutsumist ülemaalses ulatuses, kus siis muuseas ka otsustataks viinamüügi küsimus. Mõlemad ettepanekud anti komisjonile kaalumiseks ja 30. jaanuaril 1911 oli küsimus volikogus uuesti arutusel, mil komisjon tegi ettepaneku moodustada ülemaalist koostööd mitte ainult kõigi linnade vahel, vaid tõmmata ka kaasa suuremad maakogukonnad. See ettepanek võeti volikogus vastu ja moodustati selle teostamiseks komitee. Viimane aga piirdus saladussejäänud põhjusil ainult ülemaalse linnadevahelise koosoleku kokkukutsumisega, ilma maakogukondadeta. Komitee esitas linnadele saadetava ringkirja kava, mille volikogu muutmata kinnitas 27. veebruaril 1911. Ringkirjas paluti, et iga linna volikogu otsustaks küsimuse ja teataks Kuopio linnavolikogule hiljemalt 1. augustiks

samal aastal oma seisukoha ja jaatava otsuse puhul valiks ka esindajad koosolekule. Koosoleku kohana soovitas Kuopio Helsingit, kuna koosoleku aeg pidi määratama edaspidi.

Juba 8. mail 1911 võis Kuopio linnavolikogu nentida, et üleskutse oli leidnud enamuse linnavolikogude poolehoidu. Eitavale seisukohale oli asunud vaid kolm linnavolikogu. Kuopio linnavolikogu moodustas nüüd jälle komitee, kes ühes teiste linnadega pidi tegema tarvilikke ettevalmistusi „kommunaalkongressi“ kokkukutsumiseks. 9. mail 1911 valis Helsingi linnavolikogu ka ettevalmistuskomitee, kuna suurema osa linnade soov ju oli, et kongress toimuks Helsingis. Kui nende kahe linna esindajad tulid kokku, siis otsustati, Helsingi linna esindajate ettepanekul, kutsuda komiteesse veel Turu, Viiburi ja Tampere linna esindajad. Need kutsuti kokku esimesele koosolekule ringkirjaga 11. novembrist 1911. Koosolek oli määratud 20. novembriks 1911. Juba sellel koosolekul kaaluti linnade liidu asutamise küsimust Rootsi linnade liidu eeskujul. Teiselt poolt avaldati arvamust, et oleks küllaldane moodustada alaline linnadevaheline kantselei, kus töötaks kindlapalgaline isik, kes süveneks kõigisse linna elu küsimusisse ja võiks teotseda nõustajana. Koosolekul ei jõutudki ühisele seisukohale, vaid küsimuse lähemaks kaalumiseks moodustati alamkomisjon, kellele jäeti vabad käed ettepaneku tegemiseks üldkoosolekule. Sellel koosolekul kaaluti ka esimese linnadevahelise üldkoosoleku päevakorda. Ka ses suhtes läksid arvamused lahku. Üks osa arvas, et tuleks kohe võtta päevakorda laiemaid hulki linnadest huvitavaid küsimusi, kuna teine osa arvas loomulikuks piirduda vaid edaspidise koostöö kindlaksmääramise küsimusega. Kuopio linna poolt oli esimeseks üldkoosolekuks esitatud 9 väga põhjanevast küsimusest koosnev päevakord, mis jaotati koosolekust osavõtjaile juba koosoleku algul. Ka päevakorra suhtes ei jõutud kokkuleppele, vaid ka see anti alamkomisjoni otsustada. Nende küsimuste arutamiseks moodustati

kolmeliikmeline komisjon. See koostas märtsis 1912 oma põhilaused, milles ei nähtud ette otse linnade liidu moodustamist, küll aga kommunaalkeskbüroo asutamist alalise koostöö jaoks. Oma seisukohta pole komisjon kirjalikult millegagi motiveerinud, kuid hilisemate kommentaaride järgi olevat oldud arvamusel, et tolleaegne Vene valitsus poleks kuidagi sallinud linnade liitu, ja arvati, et kommunaalkeskbüroo oma iseloomult on selline, mis ei tõmba nii suurt tähelepanu võimude silmas, kuid siiski oleks suuteline korraldama linnadevaheliseks koostööks tarvilikke asjaolusid. Komisjon tegi ettepaneku asutada kommunaalkeskbüroo algul katseks kolmeks aastaks, alates 1. oktoobrist 1912 kuni 1915. a. lõpuni.

Kommunaalkeskbüroo pidi jälgima omavalitsuste elu arengut kodu- ja välismaal, koguma uurimismaterjali omavalitsusliikude küsimuste kohta ja vastavate küsimuste puhul andma juhendeid linnaomavalitsusse puutuvais küsimusis. Keskbüroo kulud pidid katma linnad, kes selleks kohustuvad.

Komisjon oli hankinud andmeid linnadevahelise koostöö kohta Inglismaal, Taanis, Saksamaal, Rootsis, Norras ja Helveetsias. Üksikasjalisemalt käsitleti Taani, Saksa ja Rootsi olusid ja lähemaks eeskujuks kommunaalkeskbüroo rajamisel võeti 1908. a. asutatud Rootsi kommunaalkeskbüroo, mis omakorda põhines Saksa eeskujule.

Kuigi Inglismaal ja Taanis oli linnadevahelisi nõupidamisi peetud juba alates 1873. a., oli see tegevus üldse senini kandnud enam juhuslikku iseloomu niihästi neis, kui teisis mais ja linnade liitude tegevus oli üldse võrdlemisi välja kujunemata.

Järelevalveorganiks moodustati komisjoni ettepanekul 7-liikmeline delegatsioon nende linnade esindajaist, kes võtsid enesele kommunaalkeskbüroo ülalpidamise kohustuse. Delegatsioonile pidi juurde valitama viis tagavaraliiget. Delegatsioonile anti õigus ka muis asjus olla valvel omavalitsuste huvide eest ja oma äranägemise järgi tarbekorral kokku kutsuda linnade esindajate koosolekud. Keskbüroo ja organisatsioonikulude

katteks pidid linnad, kes võtsid enesele keskbüroo ülalpidamise kohustuse, maksma aastakohta ette 6 mk. igalt 100 elanikult.

Kuna komisjoni volitati ka tarbekorral kutsuma ametisse palgalist tööjõudu, anti asjade lähem ettevalmistamine dr. jur. Leo E h r n r o o t h'ile, eeldusega, et kui teostub komisjoni poolt ettepandav kommunaalkeskbüroo asutamine, jääks tema ka keskbüroo esimeseks juhatajaks. Dr. L. E h r n r o o t h käis isiklikult linnades ja rääkis kohapeal linnategelastega läbi asutatava keskbüroo üle. Need koosolekud peeti salaja, et sellest lehed midagi ei teaks kirjutada. Nende reiside tulemuseks oli, et peale kahe linna kõik teised otsustasid ühineda keskbüroo asutamiseks.

9. mail 1912 saadeti välja kutsed linnadevaheliseks üldkoosolekuks, mis peeti Helsingis 16. ja 17. septembril 1912. Sellel üldkoosolekul polnud mingisuguseid lahk-arvamusi keskbüroo asutamise suhtes ja komisjoni ettepanekud ses suhtes võeti vastu ühel häälel ilma läbirääkimusteta, kuna asi osutus erateel juba küllaldaselt ettevalmistatuks. Raskem oli aga küsimus delegatsiooni uuendamisega. Kava järgi pidi 1915. a. lõpul kokku kutsutama järgmine linnadekoosolek, kes oleks siis uuendanud delegatsiooni volitusi. Siin aga nähti ette, et poliitiliste olude tõttu see võib osutada võimatuks. Anti siis delegatsioonile volitus selliseil juhtumel, kui kõrvaldamatute asjaolude tõttu delegatsiooni mõni liige peaks olema takistatud delegatsioonis töötamiseks, võib delegatsioon kutsuda koosolekuist osa võtma teisi kandidaate häälteenamuse järjekorras, ja kui pole võimalik kokku kutsuda linnadekoosolekut keskbüroo edaspidise tegevuse kohta seisukoha võtmiseks, siis on delegatsioon volitatud keskbüroo tegevust jätkama ka üle määratud aja oma äranägemise järgi.

Vastav delegatsioon valiti, kes pidas oma esimese koosoleku kohe valimispäeval ja valis keskbüroo direktorkis dr. L. E h r n r o o t h'i. Ta komandeeriti kohe Stokholmi tutvuma sealse keskbüroo tööga. Sellelt reisilt tõi ta kaasa hulga igasuguseid formulare, kirjan-

dusnimestikke, märkusi jne. Kava kohaselt asus keskbüroo töösse 1. oktoobrist 1912, ja juba sama kuu jooksul saabus kuus nõuküsimist.

Maailmasõja tõttu polnud võimalik 1915. a. pidada järgmisi linnadepäevi ja delegatsioon pöördus ringkirjaliselt linnade poole, et need jätkaksid keskbüroo ülalpidamiseks määratud maksude maksmist ka järgmisel aastal, mida kõik linnad üksmeelselt ka tegid. Sama kordus ka 1917. a. maksude suhtes.

Pärast vene revolutsiooni otsustas delegatsioon 31. märtsil 1917, hoolimata sõja kestmisest, siiski sügiseks kokku kutsuda linnadepäevad. Nüüd polnud ka enam selliseid poliitilisi takistusi, mistõttu esimesil linnadepäevil ei usaldatud moodustada linnade liitu. Ka olid vahepeal juba haihtunud kõik teisel kaalutusel rajanenud eitavad seisukohad. Seetõttu otsustas delegatsioon juba esitada linnadepäevile ettepaneku, moodustada linnade liit ja kinnitada selle põhikiri, mille linnadepäevad ka 19. oktoobril 1917 ühel häälel kinnitasid.

Koostöö algul koondati sellesse ainult linnad. 1916. a. pöördus delegatsioon ringkirjalise ettepanekuga kõigi linnavolikogude poole nõusoleku saamiseks, et linnadega ühisel alusel võidaks võtta keskbüroo ülalpidajaskonda ka aleveid ja tihedasti asustatud maakogukondi. Kuna kõik selle ettepanekuga ühinesid, hakkasid alevid keskbüroo ülalpidamisest osa võtma juba 1917. a. algusest peale. Linnade liidu põhikirja võeti sama põhimõtte sisse juba algusest peale. Tegelikult on alates 1913. a. kõik linnad ka ühtlasi linnade liidu liikmed ja 1931. a., mil linnade liitu astus Soome väikseim alev — Ikaalinen, kuuluvad sisse kõik alevid.

Tihedastiasustatud maakogukondadest on linnade liiduga ühinenud vaid üks — Kulo-saari. Osalt on see arv väike seetõttu, et tihedastiasustatud kogukonnad kõik on vahepeal moodustatud aleveiks ja teiselt poolt pole tihedastiasustatud kohtadel iseseisvat organisatsiooni, kuna sellistena ei esine terved kogukonnad, vaid ainult osad neist.

Esindajate arv, mida linn võib saata linnadepäevile, sõltub elanikkude arvust. Need normid püsivad juba esimesist linnadepäevist alates tänini ja nende järgi saadab kuni 5000 elanikuga kogukond ühe esindaja, kuna üks linn ei saada üle kuue esindaja. Kuus esindajat võib saata linn, millel on vähemalt 100 000 elanikku. Selline on Soomes ainult Helsingi linn.

Mõnda tegevusest.

Kommunaalkeskbüroo püüdis omale soetada käsitluseks kõik olemasoleva omavalitsuselise kirjanduse ja igasugused aruanded. Tol ajal polnud aga veel viisiks trükkida volikogu ettepanekuid, mistõttu need polnud kättesaadavad. Keskbüroo hakkas linnu ergutama, et nad trükkisid oma ettepanekud volikogule. Sama lugu oli ka linnade tegevuse ülevaadetega. Ka nende trükisavaldamiseks on keskbüroo astunud samme ja seda mitte tagajärgedeta.

Ajalehtede väljalõikeid linnaomavalitsuste tegevust ja elu käsitlevate artiklite kohta on keskbürool juba alates 1912. a., milleks keskbüroo saab kõigist linnadest ajalehed, arvult kokku 100 ümber, ja peale selle 90 ajakirja. Kõik need saab keskbüroo tasuta väljaannete vahetusena.

Keskbüroo on hankinud omale järjekindlasti rea ametlikke väljaandeid välismaa linnadelt.

Nõustamistegevus on olnud keskbüroo tähtsamaid tööharusid. Esimesel tervel tegevusaastal — 1913 — oli vastata 217 küsimust, mis tollaegsetes oludes nõudis küllalt suurt pingutust. Hilisemal aastail on aastane küsimuste arv 1200 ümber. Kuni 1937. a. lõpuni oli keskbüroo üldse vastanud 20 160 küsimust. Nende kohta on keskbüroos korraldatud eriline kartoteek, mis sisaldab 6403 kaarti.

Juba 1916. a. hankis keskbüroo omale delegatsioonilt õiguse hakata välja andma oma ajakirja „*Suomen Kunnallislehti*“ („Soome Kommunalleht“), et selles käsitleda esijoones selliseid asju, mille kohta

muidu tuli korduvalt vastata samasisulisi küsimusi.

Omavalitsusile käsiraamatute väljaandmine oli üks tähtsamaid tööalasid nõustamistegevuses, millega alati 1925. a. erilise kommunaalkäsiraamatute sarjaga. Sellesse sarja kuuluvad ka igasugused normaalkavad, mida keskbüroo koostab omavalitsuste poolt avaldatavate juhendite ja määruste jaoks.

1917. a. peale hakkas keskbüroo korraldama erilisi kohapealseid konverentse üksikute küsimuste lahendamiseks ja valgustamiseks. Alates 1934. a. korraldatakse järjekindlaid linnapeade ja alevivanemate koosolekuid.

1. veebruaril 1935 pandi kehtima kord, et kogukonnad võivad oma arvete revideerimist usaldada selliseile kogukondlikele keskorganeile, keda vastav riiklik võim selleks kohaseks tunnustab. Selline revideerimise õigus on antud kommunaalkeskbüroole. 14 linna ja alevit kasustab seda õigust järjekindlasti.

Keskbüroo on järjekindlasti kogunud mitmesuguseid statistilisi andmeid linnade ja alevite, eriti nende majanduse kohta.

Siis, kui keskbürool polnud veel oma häälekandjat, töötati keskbüroos teatud küsimused läbi, ja need, mis olid üldise tähtsusega, saadeti ringkirjaliselt ajalehtedele ja trükiti hiljem erilise sarjana, pealkirjaga „*Suomen Kunnallispolitiikka*“ („Soome Kommunaalpoliitika“).

Linnadevahelise koostöö algaegadel oli linnade asjaajamine ja tegevus mitmesugustes linnades üksteisest äärmiselt lahkuminev. Siin seisis keskbüroo suurima ülesande ees, luua võimaluste piires ühtlust kogukondade tegevusse.

Peale nende enam-vähem kestvama iseloomuga tegevusalade olgu vaid mainitud üksikud laiaulatuselised küsimused, mis on olnud keskbüroo lahendada, nagu alkoholi jookide müügi korraldamine, tarbeainete tervishoiuline kontroll, tööpuudusega võitlemine, töövähendus, korteripoliitika, ehituslaen, tarbeainetepoliitika, asjaajamine, eelarved ja raamatupidamine, varanduste hin-

damine, omavalitsuste finantsstatistika, linna metsade majandamise ratsionaliseerimine, palkade ühtlustamine, teenistusvanusetasu ühtlustamine, kogukondade teenijaskonna pensionide korraldamine, mitmesugused kodukorrad linnade ja alevite organeile, õnnetuskindlustuse korraldus, kogukonna pangad, laenude korraldamine jne.

Kaastöö seaduseandlusele.

Kui 1911. a. peeti esimesi eelnõupidamisi linnadevahelise koostöö suhtes, siis mainiti, et linnad vajaksid sellist keskbürood, kes töötaks välja seaduseelnõud. Lähtuti sellega tollaegsest vaatekohast, et seaduseandlus oli tarretunud, algatusi sealtpoolt tuli liiga vähe ja seetõttu loodeti sel teel elustada seaduseandlust. Sellisena pole olund siiski kujunenud. Ometi on keskbüroo tundnud oma ülesandena valvata selle järele, et seaduseandlus ei takistaks linnade ja nende elanikkonna arenemise tingimusi, vaid arendaks neid ja linnade elanikkonna ühiskondlikke, kultuurilisi ja majanduselisi alasid.

Üldse on kaastöö seaduseandluse alal nõudnud kommunaalkeskbüroolt väga palju pingutatavat tööd. Pärast Soome omariikluse algust muutus seaduseandlus väga intensiivseks. Seisusliku maapäeva oleluse viimasel ajajärgul olnud seisaku tõttu oli palju asju jooksvalt jäänud korraldamata, mis nüüd nõudsid rutulist lahendust. Sellele lisandusid uutest oludest tingitud seadused, nagu esijoonel omavalitsuste valimisseaduste muudatused ja valimisõiguse üldistamine. Suurem osa kogukondadesse puutuvaid seadusi pandi Soome linnades kehtima 1870. a. paiku ja need püsisid enam-vähem muutmata kuni omariikluse algaastateni. Nende kohandamine muutunud ajanõudeile ja uusile poliitilisile aluseile nõudis suuremat tööd. 1920. ja 1930. a. vähemikus tekkis seetõttu ka kogukondadesse puutuvate seaduste põhjalikum uuendamise ajastu. Peale kogukondade maksuseaduste õngi enam-vähem kõik kogukondadesse puutuvad seadused selles ajavahemikus ja osalt ka pärast seda uuendatud. Sellest tingitud töökoorem

osutus tegelikult palju suuremaks kui võidi eeldada keskbüroo moodustamisel, kuid samuti oli keskbüroo mõju seaduseandlusele ka tunduvalt suurem, kui seda asutamisel juleti loota.

Keskbüroo on ise algatanud 21 seadust ja andnud arvamusi 65 seaduse kohta, mis olid algatatud väljastpoolt keskbürood. Esimese ettepaneku seaduseandluse asjas tegi keskbüroo juba 1916. a. Esimest korda küsiti keskbüroo arvamust 1919. a. Nähtavasti oli omariikluse algaastail seaduseandlus üldseadustega niivõrd koormatud, et kogukondadesse puutuvate seadusteni enne ei jõutud. Esimene arvamus seaduseelnõu kohta anti keskbüroo nimel, kuna kõik järgnevad arvamus avaldused on toimunud alati Soome linnade liidu juhatuse nimel.

1919. a. algusest moodustati seaduste ettevalmistamiseks valitsuse juurde eriline alaline komisjon omavalitsusisse puutuvate seaduste väljatöötamiseks, kuhu kuulus osalt omavalitsustegelasi ja osalt isikuid, kes varem olid töötanud kommunaalkeskbüroos. See soodustas sidemete pidamist keskbürooga. Mainitud osakonna tegevus oli väga toodangurikas.

Kaastööle seaduseandluse alal pühendab mainitud juubeliväljaanne, millest käesolev ülevaade ammutab andmeid, tervelt 58 lehekülge, tuues iga seaduse loomise kohta kokkuvõtliku ülevaate, kirjeldades muuseas neid raskusi, millega Soome linnade liidu tegelased ühel või teisel juhtumil on kokku põrganud, eriti esimesil tegevusaastail. Samuti on kirjeldatud asjaolusid, mis põhjustasid või mõjustasid ühe või teise seaduse tekkimist või muutmist. Kuigi see osa on väga huvitav, ei võimalda loomulikult meie ajakirja piiratud ruum peatuda nende üksikasjade juures.

Soome linnade liidu tegevus seaduseandluses pole piirdunud mitte ainult uute seaduste koostamisega, vaid palju on olnud ka tegemist olemasolevate seaduste kaitsmisega. Juba üsna vanast ajast peale evib osa Soome linnu õiguse võtta erilist tollimaksu. Seda on aga väga mitmel korral tahtud

neilt ära võtta, ilma et midagi selle asemele vastu anda. Linnade liit on siin korduvalt astunud samme selle maksu kaitsmiseks aastate jooksul ja väga mitmesugustes oludes. Võitlus selle seaduse ümber moodustab terve ajaloo omaette. Siiski on linnade liit suutnud kogu aeg rahuldavalt kaitsta linnade huve selles küsimuses, kuigi mitu korda rünnakuid selle seaduse vastu on ette võetud väga ootamata ja sellistes oludes, kus seda kõige vähem oleks võidud aimata. Peale selle on veel rida teisi seaduseelnõusid tagasi lükatud linnade liidu vastavate seletuste ja märgukirjade põhjal. Peamiselt on selline võitlus keerlenud linnade majandust ja rahandust puutuvate küsimuste ümber.

„Tätarühingud“ ja teised kogukondlikud organisatsioonid.

Soome linnade liit ja kommunaalkeskbüroo on oma ülesandeid jaganud mitmesuguste teiste organisatsioonidega, mis osalt on ellu kutsutud linnade liidu otsesel algatusel, osalt kaudseil mõjustusil, kuna mõne asutamisest või edaspidisest väljaarendamisest linnade liit võttis osa ühel või teisel kujul.

Kommunaalkeskbüroo asutamisel teotse sid kogukondlikkude organisatsioonidena sotsiaalpoliitiline ühing, korterireformiühing ja sotsiaalkeskliit. Viimane likvideerus 1915. a., andes oma ülesanded üle linnade liidule.

Kommunaalkeskbüroo tegevuse kestel kutsuti ellu kommunaaltehniline ühing, sadamaliit, linnaarstide ühing, tervishoiuametnikkude ühing, linnade ja alevite arveametnikkude ühing, linna- ja alevisekretäride ühing, tulekaitseühing, magistraatide ja rae kohtute ametnikkude ühing ja omavalitsusteenijate ühingute keskliit.

Kommunaalkeskbüroo leidis, et mainitud tegevusalad on niivõrd spetsiaalsed, et kui keskbüroo peaks teostama nõustamist ka kõigis neisse puutuvais küsimusis, siis peaks ta soetama omale vastava eriteadlaste kaadri, mis oleks liiga kulukas. Seepärast astus linnade liit samme vastavate eritead-

laste organiseerimiseks, kes siis ka teostavad nõustamist nendel aladel. Need organisatsioonid on olnud suureks abiks kommunaal-keskbüroole. Peale nende on linnade liit töötanud tihedas kontaktis maakogukondade liiduga („*Maalaiskuntain Liitto*“) ja Soome rootsi maakogukondade liiduga („*Finlands svenska landskommuners förbund*“).

Suhted välismaaga.

Soome linnade liidu põhikirjas on muuseas ka ette nähtud suhete loomine ja nende arendamine välismaaga. Sama ülesanne esineb tavaliselt ka teiste maade linnade liitude põhikirjus. Tihedaim on olnud koostöö Skandinaaviamaade, eriti Rootsi linnade liiduga, kuna neis mais kogukonnaomavalitsus on organiseeritud enam-vähem sarnaseil aluseil, ja seda mitte ainult üldjoonis, vaid väga paljud üksikasjadki on laenatud üks teiselt. Varematel aegadel oli ka tihe koostöö Saksaga, kuna omalajal linnaomavalitsus oli seal korraldatud ka samul aluseil, nagu Soomeski. Kommunaalkeskbüroo algaastail olid ka Rootsi, Norra, Taani ja Saksa linnade liidud esimesed, kellega loodi tihedad koostöösidemed ja kellelt saadi töös väga väärtuslikke andmeid. Juhtivad tegelased külastasid üksteist vastastikku ja ammutasid sel teel üksteiselt teadumusi. Algaastail oli ka võrdlemisi tihe koostöö ülevenemaalise linnade liiduga selle tegevuse algusest peale. 1917. aastaks kavatsatud ülevenemaalise linnade liidu kongressil oli muuseas ette nähtud ka referaate Soomest. Kuna aga muutunud poliitiliste olude tõttu see kongress jäi pidamata, katkesid sellega ka suhted Venemaa linnade liiduga.

Maailmasõja ajal katkesid üldse suhted välismaaga ja koostöö välismaaga jagub kahte eri järku — eelsõjaaegne ja pärast-sõjaaegne.

Pärast maailmasõda sõlmiti uuesti koostöö Skandinaaviamaadega ja ka Saksa-maaga. Nüüd tulevad juurde ka uued suhted maadega, mis enne iseseisvalt ei esinenud. 1923. a. Soome linnadepäevist võttis esmakordselt osa ka Eesti Linnade Liidu

esindus. Tihedam koostöö nii Eestiga, kuid nüüd ka juba Läti ja Leeduga algas 1927. a. Sellest peale on vastastikku osa võetud üksteise linnadepäevist ja tehtud tutvumisreise vastastikku üksteise linnadesse ja muisse tähtsamasse keskusisse. Nii külastasid Eesti linnategelased — arvult 32 — Soomet sügisel 1936, kuna Soome linnategelased — 28 isikut — külastasid Eestit sügisel 1937.

Pärast maailmasõda loodi koostöö ka Belgia, Prantsusmaa, Hollandi, Helveetsia, Tšehho-Slovakkia, Austria ja Ungariga. Siin pole olnud sellist vastastikku isikute läbikäimist ja üksteise külastamist, vaid koostöö on piirdunud kirjavahetusega. Ajutiselt on ka olnud teatud küsimusis koostööd Itaalia ja Hispaaniaga. Kommunaalkeskbüroo direktor on siiski isiklikult külastanud vasta-vaid keskusi ka Belgias, Hollandis, Prantsusmaal, Helveetsias, Austrias ja Ungaris. Väljaannete vahetuses on keskbüroo seisnud ka mõne ülikooliga Põhja-Ameerika Ühendriikides. Üksikute küsimuste suhtes on olnud koostööd ja Inglismaaga.

Soome linnade liit kuulub ka rahvusvahelisse linnade ja kohalikkude valitsuste liitu, („*Union Internationale des Villes et Pouvirs Locaux*“), mille asutajate hulgas ta oli ka ise 1913. a., mil Soomes vormilikult veel polnud linnade liitu, vaid oli ainult kommunaalkeskbüroo. Teised asutajad maad olid tol korral Belgia, Hollandi, Itaalia, Rootsi, Norra ja Kanada. Soome osavõtt rahvusvahelise linnade ja kohalikkude valitsuste liidu asutamiskoosolekust oli tingitud sellest, et Soome tahtis tingimata osa võtta iseseisvana rahvusvahelisist üritusist, et anda kuulda ka oma häält. Tol korral ei moodustanud rahvusvahelist liitu mitte üksikute maade linnade liidud, vaid üksikud linnad. Soomest anti selliste linnadena üles liikmeiks ametlikult küll Helsingi, Tampere, Turu ja Viiburi, kuid liikmemaksud otsustati tasuta delegatsiooni üldistest summadest kõigi nende linnade eest. Tegelikult seda otsust siiski ei saadud teostada, põhjusel, et rahvusvahelise linnade ja kohalikkude valitsuste liidu tegevus

Brüsselis seisis maailmasõja tõttu. 1921. a. astus rahvusvahelisse linnade ja kohalikkude valitsuste liitu juba Soome linnade liit, kui selline, sest vahepeal oli rahvusvaheline linnade ja kohalikkude valitsuste liidu põhikiri muudetud, ja nüüd ei kuulunud sinna liikmeiks enam üksikud linnad, vaid vastavate riikide linnade liidud.

Üldisi märkusi.

Peale nende ülalmainitud tegevusalade toob kõnesolev juubeliväljaanne lisana

11 leheküljel nimestiku kõigi isikute kohta, kes on olnud mingisuguses ametis niihästi Soome linnade liidus, kui kommunaalkeskbüroos, kas juhatusliikmena või ametnikuna; tuuakse ilmunud kirjatööde nimestik ja statistilisi tabeleid nõustamisarvude kohta üksikute linnade ja alevite järgi kogu 25 aasta jooksul, mis teises tabelis on jaotatud üksikute kuude järgi.

Raamat on trükitud heal paberil ja rikkalikult illustreeritud. On toodud kõigi tähtsamate tegelaste ja koosolekute pildid.

Märkmeid perekonnanimede ja nimede eestistamisest alalt.

O. Angelus.

28. juulil 1938 anti siseministrilt Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse muutmise ja täiendamise määruse (RT 1938, 68, 643), mis jõustus avaldamisega, s. o. 5. augustil 1938.

Tähendatud määrus lahendab peasjalikult kaht küsimust: 1) kuidas tuleb toimida omavalitsuse perekonnaseisuametnikul, kui ta tahab parandada või muuta oma perekonnanime või nime, või kui tema poole pöördub mõni ta sugulasist perekonnanime või nime parandamise või muutmise avaldusega, ja 2) kuidas lihtsustada nime parandamisega seoses olevaid toiminguid, kui on tegemist ilmselt sarnanevate nimedega.

Nagu teada, Administratiivmenetluse seaduse (RT 1936, 4, 25) § 5 põhjal peab ametnik taanduma: 1) asjas, millest võtavad osa ta ise, ta abikaasa, sugulane ülenevas või alanevas jões või sugulane küljjoones kuni neljanda astmeni või hõimlane kuni teise astmeni; 2) asjus, mis puutuvad tema eestkostmisel või hooldamisel olevaisse isikuisse või tema kasulapsisse või kasuvanemaisse; 3) asjus, millest ta oli või on asjaosalise seaduslik esindaja või volinik; 4) asjus, millest on huvitatud ametnik ise või mõni p-ides 1 ja 2-nimetatud isikuist või ametniku volitaja; 5) edasikaebuste otsustamisest asjus, mille

otsustamisest ta on osa võtnud eelmises astmes; 6) asjus, mille tõttu tema vastu on alatud distsiplinaar- või kriminaaltoimetus.

Sellest selgub, et omavalitsuse perekonnaseisuametnik ei või ise otsustada oma ja eelloendatud teiste isikute perekonnanimede ja nimede parandamise ning muutmise küsimusi. Peab tähendama, et kuigi seaduse nõue on selge, ei pidanud mitmete omavalitsuste perekonnaseisuametnikud, eriti valdades, sellest nõudest kinni.

Administratiivmenetluse seaduse § 5 vastaselt tehtud otsuseid pole seni küll tühistatud, välja arvatud üksikud juhtumid, kuid see ei tähenda sugugi seda, et senini mitmel pool valitsenud kord võiks jääda püsima.

Kuna, nagu tähendatud, omavalitsuse perekonnaseisuametnik ei või ise parandada ega muuta oma perekonnanime või nime, samuti ka Administratiivmenetluse seaduse § 5 loendatud isikute perekonnanimesid ja nimesid, tekib küsimus, kes seda võib teha. Vastuse annabki algul toodud määrus.

Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse muutmise ja täiendamise määruse § 2 põhjal võib omavalitsuse perekonnaseisuametniku enese perekonnanime või nime parandamine toimuda ainult mõne

teise omavalitsuse juures; sellisel korral lisandab sooviavaldaja avaldisele oma perekonnaseisutunnistise. Samade eeskirjade kohaselt toimub ka nende isikute perekonnanimed ja nimede parandamine, milles omavalitsuse perekonnaseisuametnik peab taanduma Administratiivmenetluse seaduse § 5 põhjal.

Millise omavalitsuse perekonnaseisuametniku poole sellisel korral pööratakse, on ükskõik, igal juhtumil aga — seda tuleb vastavil perekonnaseisuametnikel alati silmas pidada — mitte siseministri poole vastandina perekonnanimed ja nimede muutmise kohta kehtimapandud korrale. Seda juba ülaltähendatud määruse § 2 kolmanda lõigu põhjal; pealegi näeb määrus ainult ühe perekonnanimed ja nimede parandamise otsustamise võimaluse siseministri poolt ette: kui omavalitsuse perekonnaseisuametnikul tekib perekonnanime või nime parandamisel kahtlus keeleliselt seisukohalt (§ 2, II lõigu sõnad „kahtluse korral“ on mõeldud just selles mõttes).

Perekonnanimed ja nimede korraldamise määruse muutmise ja täiendamise määruse § 28 põhjal võib omavalitsuse perekonnaseisuametniku enese perekonnanime või nime muutmise toimuda mõne teise omavalitsuse perekonnaseisuametniku juures või siseministri otsusega. Samade eeskirjade kohaselt toimub ka nende isikute perekonnanimed ja nimede muutmise, milles omavalitsuse perekonnaseisuametnik peab taanduma Administratiivmenetluse seaduse § 5 põhjal. Olgu tähendatud, et ka neil kordadel tuleb sooviavaldusele lisandada sooviavaldaja perekonnaseisutunnistis (Perekonnanimed korraldamise seaduse § 10, p. 1 ja § 5, RT 1934, 91, 735).

Perekonnanimed ja nimede korraldamise määruse muutmise ja täiendamise määruse § 4 nõuab muide nimede paranduste otsuste ärakirjade saatmist; 1) perekonnaseisuametnikule, kelle juures on registreeritud sooviavaldaja sünd, abielu ja ta laste sünnid — sellekohaste märkuste tegemiseks vastavasse ak-

tiraamatuisse; 2) politseiprefektile, kelle tegevuspiirkonnas on sooviavaldaja alaline elukoht — sellekohaste märkuste tegemiseks elanikkude registreerimise kaartidele ja teatamiseks vastavale kriminaalkomissarile; 3) omavalitsusele, mille administratiivpiires on sooviavaldaja alaline elukoht — sellekohaste märkuste tegemiseks kõigisse vastavas omavalitsuses kodanikkude kohta peetavasse raamatuisse ja nimestikesse (isikutunnisteteraamat, hääleõiguslike kodanikkude nimestik, sõjaväeteenistuskohuseliste nimestik, koolikohuslike laste nimestik jne.); 4) Kohtuministeeriumile — kontrolli pidamiseks karistusteadete koostamisel.

Erand sellest üldjuhiseist on sama paragrahvi viimase lõiguga tehtud nende nimede kohta, mis pärast parandamist jäävad ilmsiks sarnaseiks endistele nimedele: sellisel korral ei tule nime parandamise otsuse ärakiri saata ülalloeteldud ametiasutisile ja isikuile. On ka mõtetu teatada kõiksuguseile asutisile ja isikuile, et näiteks Adu on parandatud Aaduks, Maddis — Madiseks, või Julia — Juulaks, Lena — Leenaks jne.

Küsimus seisab vaid selles, milliseid parandatud nimesid lugeda „ilmselt sarnaseiks endisile“.

Parandatud nimi jääb ilmselt sarnaseiks endisele nimele:

1) kui on parandatud vanas kirjaviisis kirjutatud nimi, näiteks: An — Ann, Eva — Eeva, Jürri — Jüri, Marri — Mari, Tomas — Toomas, Tõnnis — Tõnis, Tõnno — Tõnu;

2) kui on parandatud saksapärase kirjutusviisiga nimi, näiteks: Michkel — Mihkel, Kerth — Kert, Moritz — Moorits, Thomas — Toomas;

3) kui on parandatud venepärase kirjutusviisiga nimi, näiteks: Avgust — August, Gendrik — Hendrik, Martõn — Martin.

Lõpuks veel mõni märkus perekonnanimed ja nimede muutmise alalt, mis küll pole seoses kõnesoleva määrusega, mida aga pean vajalikuks esile tuua paljude omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude poolt tehtud vigade edasiseks vältimiseks.

Kuulutiste, eeskätt eelkuulutiste koostamise osas valitseb, vaatamata mitmel korral antud juhendeile, ikka veel segadus.

Mitmed perekonnaseisuametnikud märgivad kuulutisesse ikka veel sooviavaldaja isanime, käies nähtavasti vana vene kombe järgi. Isanime märkimine pole seaduse ega määrusega nõutav ja on seetõttu liigne, isiku sünniaeg ja elukoht eraldab teda küllaldasel määral võimalikkude samanimeliste isikute seast.

Samuti pole perekonnanime muutmise kuulutises vaja tähendada abielusoleva sooviavaldaja naise ja laste sünniaega ja -kohta. Neid andmeid vajavad ainult need ametiasutised ja -isikud, kellele tuleb teha sellekohaseid kandeid raamatuisse ja registresse, ja neid nad leiavad perekonnanime muutmise otsusest. Kuulutise otstarve on kõigile teatavaks teha, kes nimelt soovib muuta oma perekonnanime ja millise uue ta soovib võtta, mistõttu piisab perekonnapea, sooviavaldaja, sünniajast ja -kohast.

Kui vanemateta alaealised kas ise või eestkostja kaudu soovivad muuta oma perekonnanime või nime, võib see toimuda ainult vastava orvukohtu loal (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 10, p. 2); sellise loa olemus tuleb märkida kuulutisse, kuna muidu Siseministeerium — kuulutiste kontrollimisel — ja Riigi Teataja lugejad — kuulutise ilmumisel — ei tea, kas seaduse nõudeid on täidetud, mis just kõnesolevas küsimuses evivad erilise tähtsuse.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikud sageli koostavad Riigi Teatajasse minevaid perekonnanimede ja nimede muutmise kuulutisi nähtavasti ainult ühes eksemplaris, mis Siseministeeriumi kaudu saadetakse Riigi Teatajale. Selle tagajärjeks on mitmesuguste arusaamatuste puhul järelepärimused Sisemi-

nisteeriumis ja Riigi Teataja toimetuses. Need järelepärimused ja õiendamised nõuavad rohkem aega ja kulu, kui kuulutise kahe eksemplari valmistamine, mida omavalitsuse perekonnaseisuametnikud peaksid kindlasti hakkama tegema, jättes, nagu tavalisegi kirjavahetuse juures, ühe eksemplari endale.

Väga paljud perekonnaseisuametnikud saadavad Siseministeeriumile perekonnanimede ja nimede muutmise lõpetatud aktidest ainult neid, mis on jaatavalt otsustatud, kuna eitavalt otsustatud ja lõpetatud aktid jäetakse harilikult saatmata, mis on vastuolus Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 26. Eitavalt otsustatud ja lõpetatud asjade saatmisel ilmneb, et sageli ei tehta perekonnanime või nime muutmise eitavalt otsustamisel üldse otsust, kusjuures aktidest isegi ei nähtu, kas see eitav seisukoht on sooviavaldajale kuidagi teatavaks tehtud. Otsust tuleb igal juhtumil teha ja ka igal juhtumil palujale teatavaks teha.

J. Mägiste' koostatud nimestikus „Eestipäraseid eesnimetisi“ (Tartu 1936, Nimede Eestistamise Liidu Kirjastus) leidub kahjuks ka nimesid, mille määramist ei saaks rahuliku südamega pooldada, osalt nende silmapaistva võõrapärase algupära, osa nende labase ilme tõttu. Siia kuuluvad minu arvates Arma, Att, Ati, Eerik, Eevart, Rain. Teiselt poolt on rahvas ise pärast tähendatud raamatu ilmumist leidnud terve rea nimesid, mille määramise vastu ei saa olla ja millistega seda raamatut võiks täiendada. Siia kuuluvad naistenimed Aasa, Eo, Helis, Helle, Hilme, Leia, Lenna, Oili, Raili, Rõõt, Veeli ja meestenimed Alev, Alu, Embo, Evo, Helend, Hiljar, Mati, Olmu, Raho, Ruho, Tambet, Vardo. Oleks hea, kui rahva huvid ja looming sellel alal kestaksid, see rikkastaks meie arvult võrdlemisi kehva nimenimestikku.

Linnaametnikkude ja -teenijate puhkeaeg Linnaseaduse järgi.

J. Niinemets.

Uus Linnaseadus (RT 1938, 43) tõi rea muudatusi linnaametnikkude ja -teenijate õiguste ja kohustuste alal, võrreldes vana Linnaseadusega. Uus Linnaseadus ühtlustab pea kõik linnaametnikkude ja -teenijate õigused ja kohustused riigiteenijate õiguste ja kohustustega, mis ka iseendast on täiesti õige, sest töötavad ju nii linna- kui ka riigiametnikud administratsiooni alal rea ühiste seaduste alusel pea ühesuguseil majanduslikel tingimustel.

Uue Linnaseadusega saavad linnaametnikud ja -teenijad pensioni, arstiabi, puhkust ja tasu haiguse tõttu ametist puudunud aja eest ühiseil aluseil riigiteenijatega.

Et tutvuda lähemalt ülalnimetatud linnaametnikkude ja -teenijate õigustega, peab tutvuma vastava ala seaduste ja määrustega riigiteenistuse alal.

Arstiabi, pension ja tasu haiguse tõttu puudunud teenistusaaja eest on leidnud üksik-asjalise käsitlemise riigiteenistuse alal vastavate normidega, ainult puhkeaega puudutab üldisõnaliselt Riigiteenistusseaduse (RT 1924, 149) § 25.

Linnaseaduse § 158, lõik 1 põhjal linnaomavalitsuse ametnikel ja teenijail on õigus saada puhkeaega ühiseil aluseil riigiteenijatega. Seejärgi määratakse linnaametnikkude ja -teenijate puhkeaeg vastavalt riigiteenijate puhkeaja määramisele.

Riigiteenistusseaduse § 25 järgi on riigiteenijail õigus saada igal aastal puhkeaega peale üheaastase teenistuse 2 nädalat, peale kaheaastase teenistuse — üks kuu. Puhkeajal saab riigiteenija teenistustasu edasi.

Linnaseaduse § 158 põhjal rakendub nimetatud norm otsese viitena linnaametnikkude ja -teenijate puhkeaja arvestamisel, kui ülalnimetatud ajad on teenitud ühe linnaomavalitsuse teenistuses. Muidugi saavad linnaametnikud ja -teenijad ka palka edasi puhkusel oleva aja eest.

Puhkuse küsimus muutub aga komplitseeritumaks, kui teenitud aeg on teenitud kas mitme linna, osaliselt teiste omavalitsusasutiste, osaliselt riigi või eripõhikirja alusel töötavate riiklikkude ettevõtete teenistuses.

Nimetatud küsimused pole ka riigiteenistuse alal piiritletud kirjutatud normidega. Kuna need küsimused aga kerkisid riigiteenijate puhkusele minekuga, kujunes neis küsimusis riigiteenistuse praktika, mis kahtlemata kehtib Linnaseaduses nimetatud ühise alusena ka linnaametnikkude ja -teenijate puhkeageade kohta.

Riigiteenija, kes on teeninud mitmes riigiasutises, saab puhkust selle järgi, kui palju ta on üldse teeninud riigiteenistuses, sest teenistust mitmes erinevas riigiasutises loetakse ju ühiseks riigiteenistuseks.

Kahtlemata tuleks puhkuse arvestamisel mitme linna teenistuses teenitud ajad liita ja puhkusele minejal on õigus saada puhkeaega seejärgi, kuipalju ta on üldse teeninud linnade teenistuses.

Riigiteenistuses puhkuse saamisel arvestatakse ka teenistust omavalitsusis ja eripõhikirja alusel töötavais riiklikes ettevõtetes.

Kui Linnaseaduse § 158 põhjal linnaametnikud ja -teenijad saavad puhkust ühiseil aluseil riigiteenijatega, siis seejärgi tuleks rakendamisele ka riigiteenistuse praktika puhkuse suhtes linnaametnikkude ja -teenijate puhkusele minekul, s. t. tuleb puhkuse saamisel arvestada teenistust teisis omavalitsusasutis ja eripõhikirja alusel töötavais riiklikes ettevõtetes.

Kui riik arvestab puhkuse andmisel teenistust omavalitsusis, peaksid linnad teiste omavalitsuste teenistuse kõrval, õiguse analoogia alusel, arvestama ka teenistusaega riigiteenistuses.

Loeteldud praktika seisukohad tunduvad ka õiglastena, sest ametnik, siirdudes ühelt teenistusalalt teisele, milles tasu ja pensioni

maksmine ja arstiabi andmine toimuvad ühtlaselt ja osalt isegi samaste seaduste alusel, jäädes puhkuseteta, saaks seega nagu karistada selle eest, et ta siirdus teise asutise teenistusse. Pealegi ametnik, kes oli mitu aastat riigi või teiste omavalitsuste teenistuses, evib ju ka teatud teadumusi ja oskusi ja kui tema puhkust arvestada ühiseil aluseil esmakordselt teenistusseastujatega, jääksid ju tema teadumused ja oskused täiesti hindamata.

Ka aastase teenistuse järele puhkuse mitte-saamine mõjub halvasti töötulemusile, sest inimesel puudub võimalus end välja puhata aastase töö väsimusest.

Teisest küljest tundub see ka ülekohtusena, kui mitu aastat teisel ühesuguste õiguste ja kohustustega, võrreldes praeguse teenistuskohaga, teenimine seatakse puhkuse suhtes võrdsele tasemele esimest korda teenistusse astunuga.

Ülalnimetatud praktika seisukohad on uues Riigiteenistusseaduse projektis leidnud väljendust kirjutatud normidena, mis tulevikus korraldavad puhkeaega üksikasjalisemalt ja konkreetsemalt.

Puhkuse jaotamise lähema korra määrab kindlaks Linnaseaduse § 158, lõik 3 ja vastav lõik Riigiteenistusseaduses puhkuste

kohta pole kehtiv linnaametnikkude ja -teenijate puhkeaegade kohta.

Kahtlemata on Riigiteenistusseaduse § 25, lõik 2 puhkuste ühendamise asjas kehtiv ka linnaametnikkude ja -teenijate kohta.

Mis puutub erandisse eriseaduste alusel saadavate puhkuste kohta, siis riigiteenijate see ala on laiem linnateenistusest, kuid linna-teenijaist kuuluksid siia, nagu riigiteenistuseski, õpetajad, kes puhkust ei saa kooskõlas Riigiteenistusseaduses nimetatud teenistusaajaga, vaid hoopis Õppejõudude teenistusseaduse järgi (RT 1931, 59).

Riigiteenistusseaduse põhjal on riigiteenijail võimalik kas haiguste või mõnel muul erakorralisel põhjusel saada pikemat palgata puhkust või ka pikemat palgaga puhkust. Kahtlemata on see võimalus ka linnaametnikel ja -teenijail.

Kuna linnaametnikkude ametisse määramine toimub Linnaseaduse § 145 kohaselt linnapea või linnavanema poolt või senise praktika järgi — linnavalitsuse poolt ja linnaametnikkude ja -teenijate puhkuse lähem korraldamine on antud Linnaseaduse § 158 järgi samule organeile, on selge, et ülalnimetatud organeile allub nii palgata, kui ka pikemaajase palgalise puhkuse lubamine.

Kroonika.

Tartu linnasekretär August Mägi 60-aastane.

August Mägi sündis 26. detsembril 1878 Salla vallas.

Kuigi aastaarv näitab 60., on A. Mägi

siiski jäänud nooruslikuks ja väsimatuks töomehiks.

Peale kooli lõpetamist asus A. Mägi Patküla vallavalitsuse teenistusse sekretäri abina. Sellelt ametikohalt siirdus ta ametnikuks Viljandi talurahvaasjade komissari kantseleisse, kust tuli Tartumaa politsei teenistusse. Kuid ka sellele ametikohale ei jäänud A. Mägi kauaks, vaid siirdus peagi uuele ametikohale — Otepää politseijaoskonna asjaajajaks. Sellel ametikohal töötas A. Mägi 10 aastat, võttes innukalt osa ka kohalikust seltskondlikust tegevusest. 1908. a. kutsuti A. Mägi Tartumaa politsei administratiivlaua ülemaks, saades hiljem sama asutise asjaajajaks. Alates 1916. a. oli ta ka maa-konna toitluskomitee asjaajajaks. Peale

1917. a. revolutsiooni, Vene ajutise valitsuse ajal, oli A. Mägi Tartumaa komissari ja miilitsavalitsuse sekretäriks. Tartu Linnavalitsuse teenistusse astus A. Mägi 1920. a., milal ta valiti linnasekretäriks.

Uue Linnaseaduse kehtima hakates kinnitati A. Mägi siseministri 25. juuni 1938 otsusega Tartu linnasekretäriks.

Peale oma igapäevase kutsetöö on A. Mäel jätkanud aega osavõtuks seltskondlikust tegevusest. Nii on A. Mägi töötanud kaasa Tartu Eesti Põllumeeste Seltsis juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmena, „Vanemuise“ seltsis ja teisis.

Juubilari tuntakse väga sõbraliku ja tagasihoidliku inimesena, kes võitnud kaasteenijate ja sõprade lugupidamise. Vastutulelikkust on tunda saanud kõik need, kellel on iganes olnud kokkupuuteid A. Mäega.

Tublit omavalitsustegelast õnnitleb ta tähtpäeva puhul koos arvuka sõprade ringiga, Eesti linnategelaste pere, millega ühineb ka ajakiri „Eesti Linnad“, soovides sünnipäevalapsele parimat tervist ja jõudu, et ta veel kaua püsiks oma vastutusrikkal ametikohal, rakendades oma rikkalikke teadmisi ja elukogemusi me linnaomavalitsuste, eriti Tartu linna teenindamisele.

Viljandi abilinnapea Villem Kullama 50-aastane.

1. jaanuaril 1939 saab 50-aastaseks Viljandi abilinnapea Villem Kullama.

V. Kullama sündis 1. jaanuaril 1889 Viljandi vallas. Hariduse omandas ta Viljandis. Alates 1923. a., mil ta valiti Viljandi linnavalikokku, on ta pidevalt osa võtnud omavalitsustegevusest. 1930. a. algul valiti V. Kullama linnavalitsuse liikmeks, milisel kohal ta on püsinud tänini, olles nüüd abilinnapeaks ja juhtides majandus- ja ehitusosakonda. Seltskondlikust tööst võtab V. Kullama osa juba noormeheest saadik, olles mitmes kohalikus organisatsioonis juhtival kohal.

Kauaaegsele linnategelasele püsivat tervist ja indu senise viljaka omavalitsustegevuse jätkamiseks!

Uus omakodu-maaala Helsingis.

Helsingi linnavalikogu määras Oulunkylä maaalad uusiks omakodurajooneks. See rajoon on peamiselt määratud väikeste ehitiste jaoks. Linn ehitab kanalisatsioonivõrgu ainult reovee jaoks, kuna vihmavee ära-vooluks ehitakse rentslid ja lahtised kraavid. Peatänavate laius on kavas ette nähtud 8 ja kõrvalisil tänavail — 6 m. Maa kasutamiseksandmise tingimused anti linnavalitsusele tagasi ümbertöötamiseks.

Tööpõlgurite töösse rakendamine Viipuris.

Vastavalt Soome uuele hoolekandeseadusele tuleb linnal kindlustada tööd tööpõlguritele, alkohoolikuile ja vanglast vabanenuile. Seetõttu leidis Viipuri linnavalikogu olevat otstarbekohaseima soetada erilise tööpaiga selliseile isikuile, kus meestöölisile makstakse 4.50—5.50 ja naistöölisile 3.50—4.50 mk. päevas. Tööpõlgurid rakendatakse planeerimistöile Härmälä ümbruses. Selleks otstarbeks määras linnavalikogu 150 000 mk. krediiti.

Turu linn ehitab elamuüid.

Turu linn otsustas püstitada viis elumaja ja määras selleks krediiti 2 615 000 Smk. Majad ehitatakse palkidest ja ühekordsed. Pesuköök ehitatakse eraldi hoonena kivist. Korterid sisaldavad ühe toa ja köögi põrandapinnaga 31,5 m².

Sügavsadama ehitamine Kemisse.

Kemi linnavalikogu otsustas pöörduda valitsuse poole üksikasjaliselt motiveeritud ettepanekuga, et kogu põhjapoolse Pohjanmaa jaoks ehitataks Põhjalahe sügavsadam Kemisse, s. o. Põhjalahe põhjapoolsesse ossa. Selleks otsustati 1939. a. paluda riigilt 25 000 000 Smk. toetust või et riik ise ehitaks Kemisse sügavsadama, mil puhul linn määraks omalt poolt selleks 10 000 000 Smk. toetust. Kemis on 5000 elanikku. Kahtlemata annaks sadama ehitamine tõuke linna jõudsaks kasvamiseks. Linn on asutatud 1869. a.

Valvekorraarsti ametisseadmine pühapäeviti Turus.

Turu linnavolikogu otsustas seada pühapäeviti linna kulu ametisse linna erilise valvearsti. Talvekuil on valvearst kohal laupäeva õhtul kella 18 alates kuni esmaspäeva hommiku kella 9, mille eest saab linnalt tasu 150 Smk. korralt. Talvekuiks loetakse seejuures aeg 1. septembrist kuni 1. juunini. Suvikuil on valvekord ainult pühapäeviti ja selle eest tasub linn 200 mk. korralt.

Omnibusjaama ehitamine Jyväskyläse.

Jyväskylä linnavolikogu otsustas ehitada omnibusjaama liiniomnibuste jaoks, võimalikult sadama ja raudteejaama lähedale. Sellelega asuks jaam ka ühtlasi turu ääres. Sellekohase esialgse joonise järgi kuuluksid samasse hoonesse turueinelaud, käimla ja kaalukoda. Selleks määrati 1 967 000 Smk. krediiti. Seoses sellega koguti ka andmeid omnibusil liiklejate arvu kohta, mil selgus, et Jyväskyläse saabub iga päev 49 kaugsõiduomnibust umbes 900 liiklejaga. Neist sõidavad edasi 6% raudteel, umbes sama palju istuvad ümber teistele omnibusliinidele ja üsna väike arv laevadele. Suurema osa sõitjaskonnast moodustavad maa elanikud, kes teevad oma ostusid linnas ja turul. Iga päev linnast välja sõitjate arv on umbes võrdne sissesõitjatega, samuti ka nende saabumine teiste liiklemisvahenditega. Kauba ümberpaigutust raudteelt liiniomnibusile pole peaaegu sugugi olnud, vaid liiniomnibused veavad peamiselt linnast ostetud kaupu. Jyväskyläal on 8500 elanikku ja linn on asutatud 1837. a.

Omaavalitsustevaheline haigla Vaasasse.

Vaasas asus varem maakonnahaigla, mis aga viidi üle Seinäjoele. Linna lähema ümbruskonna elanikud hakkasid aga pärast seda

pöörduma Vaasa linna haigla poole abi otsima, eriti just äkilisil haigus- ja õnnetusjuhtumel. Seepärast tegi linna haigla ülemarst linnavolikogule ettepaneku asutada Vaasasse omaavalitsustevaheline haigla, mille kuludest võtaksid osa linna ümbruses asuvad omavalitsused. Ühtlasi soovitati esineda ettepanekuga kaitseministeeriumile, et asutatavas haiglas reserveeritaks teatav arv kohti Vaasa garnisoni sõdurite jaoks. Linnavolikogu kiitis põhimõtted heaks ja tegi linnavalitsusele ülesandeks astuda vastavaid samme ettepaneku lähemaks väljatöötamiseks.

Lahti linn annab välja omavalitsuse määruste kogu.

Lahti linnavolikogu otsustas anda välja linna omavalitsuse määruste kogu. Sellised kogud on ilmunud varem suuremais Soome linnades, nii näiteks Helsingis, kus see on ilmunud kahes keeles, kummaski keeles kaks tüsedat köidet, kuhu pole koondatud mitte ainult kõik linna poolt antud määrused, vaid ka kõik seadused ja linnaomavalitsuste suhtes antud määrused. Sellised kogud sisaldavad seega kõik, mida linna valitsemises üldse vajatakse. Kuna Lahtis on vaid 22 000 elanikku, siis on see siiski kaunis suur samm, võrreldes linna elanikkudearvuga.

Linna maamõõtja ametissepanek Kotkas.

Kotka linnavolikogu otsustas seada ametisse linna maamõõtja, palgaga 2900 Smk. kuus. Maamõõtja asub ehituskontori juures. Maamõõtja ülesannetena loetellakse muu seas linna kinnisvarade registri pidamist; kruntide mõõtmist, kaardistamist ja mõõtekirjade koostamist; ehituskruntide piiride looduses kindlaksmääramist; krundipiiride ja jalgteede kõrguste äramääramist ja muude tööde täitmist maamõõte alal.

„Eesti Linnad“
(end. „Linnad ja Alevid“)
Eesti Linnade Liidu häälekandja

ilmub 1938./39. a. XI aastakäiguna, avaldades artik-
leid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja alevi-
omavalitsuste korraldusest ja elust, tutvustades nende
kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s., aastakäigu (10 numbrit)—kr. 2.50.

Saadaval ka vanemad aastakäigud.

Toimetus ja talitus: Eesti Linnade Liit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.

